

Tietoa henkilötietojesi käsittelystä Lapsenhuoltolain uudistuksen seuranta - tutkimuksessa

Lapsenhuoltolain uudistuksen seuranta-tutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän tietosuojailmoituksen tarkoituksena on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia sinulla on henkilötietoihisi liittyen.

Tutkimushaastatteluun osallistuminen ja henkilötietojen antaminen on vapaaehtoista ja voit koska tahansa, myös tutkimuksen aikana, keskeyttää osallistumisesi. Päätöksestä olla osallistumatta tai keskeyttää osallistuminen ei koidu sinulle mitään negatiivisia seurauksia.

1. Kuvaus tutkimushankkeesta ja miksi henkilötietojasi tarvitaan

Tutkimushanke tarvitsee henkilötietojasi seuraavaan tarkoitukseen:

Lapsenhuoltolakia uudistettiin 1.12.2019 voimaan tulleilla muutoksilla. Lakiuudistuksen hyväksyessään eduskunta edellytti, että hallitus seuraa tarkoin lapsenhuoltolain uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia kiinnittäen erityistä huomiota muun muassa entistä laajempien lapsen huoltoon, asumista ja tapaamista koskevien sopimismahdollisuuksien ja sosiaaliviranomaisten toimivaltuuksien käyttöön, vuoroasumisen toimivuuteen sekä vieraannuttamiseen ja muuhun tapaamisoikeuden estämiseen tarkoitettujen keinojen tehokkuuteen (EV 175/2018 vp). Tämä tutkimushanke vastaa eduskunnan esittämään toiveeseen. Tutkimuksen toteuttamiseksi henkilötietoja kerätään asiakirja-aineistosta ja haastattelemalla tuomareita, avustajia ja lastenvalvoja.

2. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Helsingin yliopisto
Osoite: PL 4 (Yliopistonkatu 3), 00014 Helsingin yliopisto

3. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevista asioista:

Nimi: Projektisuunnittelija Inka Järvikangas
Tiedekunta/osasto/yksikkö: Valtiotieteellinen tiedekunta, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
Osoite: Snellmaninkatu 10, 00170 Helsinki

Puhelinnumero: 050 5310268

Sähköpostiosoite: inka.jarvikangas@helsinki.fi

Vastuullinen tutkija:

Nimi: Yliopistonlehtori Virve-Maria Toivonen

Tiedekunta/osasto/yksikkö: Valtiotieteellinen tiedekunta, Krimiologian ja oikeuspolitiikan instituutti

Osoite: Snellmaninkatu 10, 00170 Helsinki

Puhelinnumero: 044 5752235

Sähköpostiosoite: virve-maria.toivonen@helsinki.fi

4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Helsingin yliopiston tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuoja@helsinki.fi.

5. Mitä henkilötietoja tutkimusaineisto sisältää

Tuomioistuinaineisto: tuomioistuinten ratkaisemien asioiden sisältö (tuomiot) lapsen huoltoa ja tapaamista koskevissa asioissa

- Lapsen nimi, sukupuoli ja asuinpaikka
- Kummankin vanhemman nimi, sukupuoli ja asuinpaikka
- Mahdollisen avustajan nimi
- Mahdollisen asiantuntijan nimi
- Jos lapselle on vahvistettu oheishuoltaja, tämän nimi sekä suhde lapseen
- Jos lapselle on vahvistettu tapaamisoikeus muuhun kuin vanhempaan, tämän nimi ja suhde lapseen
- Lisäksi tuomioistuinasikirjat sisältävät ratkaisun asiassa sekä sen perustelut. Perusteluissa voi tulla esiin muita vanhempien taustaan liittyviä tietoja (esim. uskonnollinen vakaumus ja terveydentila).

Haastatteluaineisto: haastateltavien kokemuksia ja näkemyksiä lapsen huoltoa ja tapaamista koskevien asioiden käsittelystä prosessin eri vaiheissa.

- Nimi
- Yhteystiedot
- Työnantaja/ asema suhteessa lapsen huolto- ja tapaamisasioiden käsittelyyn
- Tallennettu ääni
- Haastatteluvastaukset (näkemyksiä ja kokemuksia lapsen huoltoa koskevien asioiden käsittelystä)

Lastenvalvojen vahvistamat huolto- ja tapaamissopimukset:

- Lapsen nimi, sukupuoli, henkilötunnus ja asuinpaikka
- Kummankin vanhemman nimi, sukupuoli, henkilötunnus ja asuinpaikka
- Jos lapselle on vahvistettu oheishuoltaja, tämän nimi sekä suhde lapseen
- Näiden päätösten perusteluissa voi tulla esiin myös muita vanhempien taustaan liittyviä tietoja.

6. Mistä lähteistä henkilötietojasi kerätään

Tuomioistuinaineisto kerätään keskitetysti Oikeusrekisterikeskuksesta. Aineistoon kuuluu tuomioistuinten ratkaisuja. Henkilötiedot kerätään näistä asiakirjoista.

Haastatteluaineistoon kuuluvat henkilötiedot kerätään suoraan haastateltavilta itseltään.

Lastenvalvojien vahvistamat huolto- ja tapaamissopimukset kerätään hyvinvointialueilta. Henkilötiedot kerätään näistä asiakirjoista.

Aineistoille haetaan tarpeen mukaan tutkimuslupa.

7. Arkaluonteiset henkilötiedot (ja erityiset henkilötietoryhmät)

Tutkimuksessa ei lähtökohtaisesti käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja, mutta on mahdollista, että asiakirjoissa tulee esille rotuun, etniseen alkuperään, uskonnolliseen vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai rikolliseen käyttäytymiseen liittyviä asioita.

Arkaluontoisten tietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan j alakohtaan (käsittely on tarpeen tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten) sekä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tieteellistä tutkimusta varten tehtävään tietojen käsittelyyn).

8. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- yleistä etua koskeva tehtävä:
 - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalaki 4.3 §)
 - tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi (tietosuojalaki 4.4 §)
 - tutkittavan suostumus
 - rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
 - rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen
- Kyseessä oleva oikeutettu etu: **Kuvaa, mistä oikeudesta on kyse**

9. Tietojen vastaanottajat

Tutkimuksessa kertynyttä tutkimusaineistoa (tuomiot, sopimukset, haastattelut ja niiden litteroinnit) ei luovuteta Helsingin yliopiston ulkopuolisille tahoille.

10. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä Euroopan talousalueen ulkopuolelle, niitä käsitellään ainoastaan EU:n alueella.

11. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään Helsingin yliopistolla suojattuna niin, että ainoastaan tutkimusta toteuttavat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavasti:

Haastatteluaineistoa ja haastatteluihin annettuja suostumuksia suojataan jaetun verkkolevyn käyttöoikeuden rajauksella (P:-levy) sekä käyttäjätunnuksella ja salasanalla (tutkijoiden tietokoneilla käsiteltäessä).

Turvahuoneessa säilytettävää aineistoa (tuomioaineisto) suojataan lukitulla tilalla, jonne vain asianmukaisilla henkilöillä on rajattu kulkuoikeus, kassakaapin numerolukolla sekä muistitikon salasanalla.

Lastenvalvojen sopimusaineistoa suojataan käsittelyllä tietoturvalisessa käyttöympäristössä (CSC:n SD Desktop), jossa vain tutkimusryhmän jäsenet pääsevät käsittelemään tietoja omilla käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojatuilla tietokoneillaan kaksivaiheisen tunnistautumisen kautta.

Suorien tunnistetietojesi käsittely:

- Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja.
- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta.
- Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (lisää peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

12. Henkilötietojesi käsittelyn kesto

Tutkimuksen aikana:

Tutkimus kestää 30.6.2026 asti. Henkilötietojen käsittely kestää tutkimuksen ajan seuraavasti:

Haastatteluaineistoon kuuluvat äänitallenteet tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua. Litteroitua haastatteluaineistoa säilytetään korkeintaan 2 vuoden ajan tämän tutkimuksen päättymisen jälkeen.

Henkilötietoja sisältäviä alkuperäisiä **asiakirjoja** (tuomioistuinten ratkaisut, lastenvalvojan vahvistamat huolto- ja tapaamissopimukset) sekä niistä muodostettuja SPSS-matriiseja säilytetään korkeintaan 2 vuoden ajan tämän tutkimuksen päättymisen jälkeen.

Tutkimusryhmä voi käyttää asiakirja- ja haastatteluaineistoa tämän 2 vuoden aikana myös muuhun, yhteensopivaan tutkimukseen.

Mikäli tutkimuksessa syntyy aineistoa, joka voidaan arkistoida myöhempää tutkimuskäyttöä varten, se arkistoidaan Tietoarkistoon ilman suoria tai epäsuoria tunnistetietoja.

Tutkimuksen päättymisen jälkeen:

- Tutkimusaineisto hävitetään (litteroidut haastattelut, asiakirjat)
 Tutkimusaineisto säilytetään tämän tutkimuksen tulosten luotettavuuden arvioimista varten:

ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

- Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti (mahdollinen muu aineisto):

ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

Missä aineistoa säilytetään tutkimuksen jälkeen ja kuinka kauan:

Asiakirja-aineistoja (sekä alkuperäisiä asiakirjoja että analyysivaiheessa muodostettuja, pseudonymisoituja SPSS-matriiseja) säilytetään tutkimuksen ja korkeintaan 2 vuoden ajan tutkimuksen päättymisen jälkeen Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin turvahuoneessa, numerolukolisessa kassakaapissa, salasanalla suojatulla muistitikulla, ja sitä käsitellään tutkijoiden käyttäjätunnuksella ja salasanalla suojatuilla tietokoneilla. Aineiston käsittelyajan päättyessä tiedot tuhoetaan.

Haastattelemalla kerättyä aineistoa (tallenteet, litteroinnit) sekä haastattelua varten annettuja **suostumuksia** säilytetään pseudonymisoituna Helsingin yliopiston suojatulla, jaetulla verkkolevyllä (P:), jolle pääsy on rajattu vain tutkimusryhmän jäsenille. Aineisto on suojattu käyttäjätunnuksella ja salasanalla. Aineiston käsittelyajan päättyessä (tallenteet tutkimuksen päättyessä, litteroinnit viimeistään 2 vuotta tutkimuksen päättymisestä) aineisto tuhoetaan.

Mahdollinen myöhempää käyttöä varten arkistoitava anonymisoitu tutkimusaineisto annetaan pitkäaikaissäilytykseen Tietoarkistoon.

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtiin. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään tutkittaville uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta tutkittaville myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

13. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus tutkittaviin.

14. Sinun oikeutesi ja niiden rajoittaminen

Alla mainittujen oikeuksien käyttämiseksi ota yhteyttä tämän tietosuojailmoituksen kohdassa 3 nimettyyn tutkimuksen yhteyshenkilöön ja kerro, mitä oikeuksiasi haluat käyttää.

Sinun oikeutesi rekisteröitynä

Pyrimme toteuttamaan oikeutesi aina, kun se on mahdollista. Oikeuksiesi soveltuvuuteen

vaikuttaa esimerkiksi se, millä oikeusperusteella henkilötietojasi käsitellään. Oikeuksien soveltumista arvioimme aina tapauskohtaisesti. Tutkimuksen yhteyshenkilö auttaa sinua oikeuksiesi toteuttamisessa ja kertoo niiden soveltuvuudesta.

Tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiasi ovat:

- saada tietää käsitelläänkö sinun tietojasi,
- saada pääsy omiin tietoihisi,
- oikaista virheelliset ja vanhentuneet tietosi,
- poistaa tietosi ja tulla unohdetuksi,
- rajoittaa omien tietojesi käsittelyä,
- siirtää tietosi rekisterinpitäjältä toiselle,
- vastustaa tietojesi käsittelyä sekä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Jostain oikeudesta saatetaan tieteellisen tutkimuksen yhteydessä joutua poikkeamaan esimerkiksi silloin, jos oikeutesi toteuttaminen vaarantaisi koko tutkimuksen. Usein voi olla esimerkiksi niin, ettei kaikkia jo kerättyjä ja tutkimukseen sisällytettyjä tietojasi ole mahdollista poistaa jälkikäteen, mutta tämä ei vaikuta oikeutesi keskeyttää tutkimukseen osallistuminen.

Lisätietoa oikeuksistasi eri tilanteissa löydät Tietosuojavaltuutetun toimiston verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Valitusoikeus

Jos koet, että henkilötietojasi on käsitelty epäasianmukaisesti, voit aina ottaa yhteyttä rekisterinpitäjän tietosuojavastaavaan, jonka yhteystiedot löydät tämän tietosuojailmoituksen kohdasta 4.

Sinulla on myös oikeus tehdä valitus valvovalle viranomaiselle, eli Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

<https://tietosuoja.fi/ilmoitus-tietosuojavaltuutetulle>

Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi